

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/16942

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 1543

Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-16942)

10 ARALIK 2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 30.11.2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02- 26984 sayılı yazısı.

Mersin Milletvekili Sayın Ali Rıza ÖZTÜRK'ün, tarafıma tevcih ettiği 7/16942 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Türkiye Atom Enerjisi Kurumundan alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

-Önerge Cevabı (3 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :	Bilgi :
TBMM Bşk.	Başbakanlık

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN ALİ RIZA ÖZTÜRK'ÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/16942)**

Soru 1:

Akkuyu' da kurulacak bir nükleer santralin en önemli nedenlerinden biri ülkemize nükleer teknoloji transferi sağlamak ve bu sayede hem enerji hem de genel olarak bilim ve teknolojik seviyemizi yükseltmek olduğu gerekçede belirtilmektedir. Son 30 yılda yaşanan ihale süreçlerinde önerilen ve Akkuyu'ya kurulmak istenen nükleer teknolojilerin nasıl 10 yıl sonra bu santralleri üreten ülkelerde de terk edildiği bilinmektedir. Örneğin 20 yıl önce Akkuyu da kurulması konusunda ısrar edilen Kanada üretimi CANDU ağır su reaktörlerinin, artık Kanada başta olmak üzere diğer ülkelerde de bakım, onarım, dizayn ve tasarım sorunları nedeni ile kapatıldığı bilinmektedir. Bu anlamda Rusya'nın artı 3. nesil diyerek ülkemizde kurmak istediği NGS lar da, halen tasarım aşamasındadır ve henüz bir işletme deneyimi yoktur. Ticari ve ekonomik sonuçları ortaya çıkmamıştır. En önemlisi bu reaktör tiplerinin bir önceki 3. nesil olan WER 1000 tipi reaktörlerin, Bulgaristan-Belene'de kurulması çalışmaları AB standartlarına uymadığı için dolayısıyla da sertifika ve lisans alamamasından dolayı iptal edilmiştir.

Sovyet Komünist Partisi, 1987 yılında Saratov eyalet bölgesindeki Balakova nükleer tesislerinde kurulu bulunan dört nükleer reaktöre ek olarak iki tane daha VVER-1000 tipi reaktör kurmaya karar vermiş, Rusya Radyasyon Güvenliği Kurumunun (Gosatomnadzor), Temmuz-1988 ve Kasım-1990 tarihlerinde iki kez bu projeyi iptal etmesine karşın 5. Ünitenin inşaatına kaçak olarak başlanması üzerine Saratov Eyalet Konseyi, Kasım-1992'de Rus Yüksek Mahkemesine başvurarak inşaatın durdurulmasını istemiştir. Balakova Bölgesi Konseyi'nin Nisan-1993 de düzenlendiği halk oylamasında, bölge halkının %72,8'i iki yeni reaktör kurulmasına karşı çıkması üzerine Rusya Parlamentosu, 30 Haziran 1993 tarihinde aldığı bir kararla iki reaktörün yapımı, 2010 yılına kadar olan enerji programından çıkarılmıştır. Saratov Eyalet Başkanı, bu iki ünitenin kurulması için Rusya Federasyonu Nükleer Enerji Bakanlığı'na 2000 yılında yeniden başvurması üzerine Rusya Federal Hükümeti de, Aralık-2001'de bu projeyi, 2010 yılı enerji programına yeniden dahil etmiştir. Balakova Kenti Çevre Komisyonu, Rus Greenpeace ve diğer sivil toplum kuruluşları, VVER-1000 tipi reaktörlerin tasarım ve belgelerinin tarafsız bir bilim kurulu tarafından incelenmesi ve rapor hazırlanması için Ağustos-2004 tarihinde Moskova Başsavcılığı'na başvurmaları üzerine Rusya Federasyonu Ekolojik, Teknik ve Atom Denetleme Kurumu (ROSTEKHNADZOR), Temmuz-2005'de bağımsız bir uzmanlar grubunun VVER-1000 reaktörlerinin tasarım belgelerini inceleyip, hem bu kurumun 2003 yılında çıkardığı Nükleer Enerji ve Endüstriyel Güvenliği Yönetmeliğine (L-01-01), hem de uluslararası Atom Enerji Komisyonunun standartlarına (ISO/IEC), uygunluğunun tespiti için bir rapor hazırlanmasına karar vermiştir. Bunun üzerine VVER-1000 tipi reaktörlerin tasarım ve dizayn dokümanları, Rusya'nın en saygın nükleer bilim insanlarından oluşan bilirkişi heyeti tarafından incelenip, bu reaktörlerin teknolojik, ekonomik ve ekolojik problemleri tespit edilerek bir rapor halinde yayınlanmıştır. İncelenen raporlar neticesinde bu VVER-1000 reaktör tasarımının (L-01-01) sayılı Nükleer ve Endüstriyel Güvenlik Yönetmeliğine uymadığı tespit edilmiştir. Bu raporun özetinin karar kısmında belirtilen netice bölümünde aynen "uzmanların vardığı sonuca göre proje teknik ve ekonomik göstergeler açısından savunulamaz (ticari çekiciliği yoktur) dolayısıyla da nüfus için yeterli radyasyon düzeyi ve çevre güvenliği güvenceleri veremez olarak değerlendirilmektedir." denilmektedir. Bu bilirkişi raporu sonucunda Rus nükleer teknolojisinin kendi ülkesinde ilk yenilgisi olarak Balakova'da VVER-1000 tipi iki reaktörün kurulması projesi iptal edildi. Bu durumda;

-Akkuyu'da kurulması kararlaştırılan Rus tasarımı VVER-1200 tipi reaktörlerin bir önceki 3 üncü nesil olan Rus tasarımı VVER-1000 tipi reaktörler hakkında böyle bir bilimsel rapor olduğundan bilginiz var mıdır?

Cevap 1:

VVER-1000 reaktörleri hakkında çok sayıda teknik rapor bulunmakta olup, yapılan değerlendirmelerde bu raporlardan yararlanılmaktadır. Önergede bahsedilen raporun referansının daha açık bildirilmesi durumunda daha detaylı bilgi verilebilecektir.

Soru 2:

Seratova'da iptal edilen Rus tasarımı VVER- 1000 tipi reaktör modeli ile ülkemizde yapılmak istenen Rus tasarımı VVER-1200 tipi reaktörler aynı mıdır? Aynı ise değilse aralarında ne gibi farklar vardır?

Cevap 2:

7-16938 sayılı benzer soruları içeren yazılı önergenize verilen cevapta da belirtildiği üzere VVER-1200 tipi reaktörler işletimde olan VVER-1000 reaktörlerinin güvenlik ve performans açısından geliştirilmiş modelidir (VVER-1200 (AES 2006) tasarımı, VVER-1000 V320 ile AES 91/92 tasarımlarının gelişmiş halidir). Daha geniş anlamda ifade edilecek olunursa yapılan değişiklikler santral maliyetinin düşürülmesine, santral ömrünün ve performansının artırılmasına ve bazı pasif güvenlik sistemlerinin eklenmesiyle tasarım ötesi kazaların yönetiminde uluslararası standartlara uyuma yöneliktir.

Soru 3:

Akkuyu'da kurulması kararlaştırılan Rus tasarımı VVER-1200 tipi reaktörlerin gerekli tasarım ve dizayn dokümanları, VVER-1000 tipi reaktörlerin tasarımları gibi bağımsız bir uzmanlar kurulu tarafından incelenmiş midir?

Cevap 3:

VVER santralleri kurulmadan önce ülkenin nükleer düzenleme kurumunun güvenlik değerlendirmesinden geçmekte ve lisans almaktadır. Rusya Federasyonu'nun nükleer düzenleme kurumu ROSTEKHNADZOR, ülkede kurulmuş ve kurulmakta olan VVER-1000 ve VVER-1200 tasarımı santrallara inşaat ve işletme lisansları vermiştir. Diğer ülkelerde kurulmuş ve işletmede olan VVER-1000 tasarımı santraller da ilgili ülkelerin düzenleme kurumlarından lisans almıştır. Lisanslama açısından uluslararası kabul görmüş nükleer güvenlik uygulamalarına göre nükleer santralin ülkenin nükleer düzenleme kurumundan lisans almış olması esastır.

Soru 4:

Akkuyu'da kurulması kararlaştırılan Rus tasarımı VVER-1200 tipi reaktörlerin tasarımına ve dizaynına dair evraklar, yetkili Türk makamlarına sunulmuş mudur? Sunulduysa hangi Türk makamına sunulmuştur?

Cevap 4:

5710 sayılı Kanun gereği çıkarılan yönetmelik uyarınca 2008 yılında yapılan yarışma kapsamında teklif veren Rus şirketlerinin de içinde bulunduğu konsorsiyum, anılan yasa gereği teklif ettikleri VVER-1200 tasarımı santrale ilişkin teknik bilgileri Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK)'na sunmuştur. Bu bilgiler TAEK tarafından değerlendirilmiş ve teklif ölçütlere uygun bulunmuştur.

Soru 5:

Bu dokümanlar, Türk makamlarına sunulmuş olsa dahi, Sözleşmenin teknoloji transferi amacıyla yapıldığı ve 40 yıllık süre boyunca kendi teknolojimiz, uzmanlarımız ve bilimsel seviyemizin bir nükleer santral kurmaya yetmemesi karşısında bu raporları yeterince inceleyebilecek nitelikte ve tecrübeye kalifiye bilim insanımız bulunmakta mıdır?

Cevap 5:

Söz konusu Sözleşmenin ana amacı Akkuyu'da bir nükleer santral kurulup elektrik üretmesinin sağlanmasıdır. 7-16732 sayılı yazılı önergenize vermiş olduğumuz cevapta da belirtildiği üzere, ülkemizde nükleer tesis kurmak ve işletmek isteyen tüzel kişiler 2690 sayılı Kanun ve "Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük" çerçevesinde TAEK'den yetki (izin/onay/lisans) almak zorundadır. Yüklenilen yasal sorumlulukları yerine getirecek personele sahip olan TAEK ayrıca işletilmekte olan nükleer güç santrallerini nükleer güvenlik ve nükleer emniyet açısından sürekli denetlemekle de yükümlüdür. TAEK işletme sürecinde gerçekleştireceği denetimlerle nükleer güç santralının emniyetli ve güvenli işletilmesini kontrol edecektir.

TAEK nükleer güvenlik konusunda gerekli değerlendirmeyi yapacak nitelikte uzman istihdam etmekte olup, tüm bu işlemleri yerine getirirken mevcutun dışında ihtiyaç duyabileceği personel temin edilebilecektir. NGS'de çalışacak Türk vatandaşlarının Proje Şirketi tarafından ücretsiz olarak eğitilmeleri konusunda da mutabakata varılmış olup, NGS'de çalışacak personelin eğitimi anlaşmaya göre proje şirketinin sorumluluğundadır. NGS'de çalışacak olan işletme personeli TAEK'in belirleyeceği prosedürler çerçevesinde TAEK'den yetki almak durumundadır.

Soru 6:

Daha önce bu tasarım hakkında yaptıkları inceleme nedeni ile kazandıkları tecrübe nedeni ile bu Balakova raporunu hazırlayan Rus bilim heyetine WER-1200 tipi tasarımın inceletilmesi düşünülmekte midir? Düşünülmüyorsa neden?

Cevap 6:

VVER-1200 tasarımı Rusya Federasyonu nükleer düzenleme kurumu ROSTEKHNADZOR'dan lisans almış olup, iki santralın inşaatına devam edilmektedir. Ülkemizde kurulacak olan santral da TAEK tarafından incelenip nükleer güvenlik gereklerini sağladığı tespit edilirse lisanslanacaktır. Bu süreçte ROSTEKHNADZOR ile yakın işbirliği öngörülmüş ve her iki kuruluş arasında bir işbirliği protokolü imzalanmış bulunmaktadır. Bu protokol çerçevesinde VVER-1200 tasarımıyla ilgili her türlü teknik rapora erişim öngörülmektedir.

Soru 7:

Rusya Federasyonu Nükleer ve Radyasyon Güvenliği Kurumu için 2003 yılında Çıkarılan Nükleer Enerji Normları ve Regülasyonları Kanunun 108. sayfasında belirtilen Kodlar ve Regülasyonlar Yönetmeliğine ve Uluslararası Güvenlik Kriterleri Yönetmeliği ISO 7385 uymadığı nedenle Rusya'nın kendi ülkesinde iptal etmek zorunda kaldığı, kendi ülkesinde kuramadığı bir nükleer teknolojinin, Akkuyu'da kurulmasının nedeni nedir?

Cevap 7:

VVER-1200 tasarımı santrallerin Rusya Federasyonunda kurulmadığı bilgisi gerçeği yansıtmamakta olup, halen Novovoronezh'de iki ünite ve Leningrad'da iki ünite inşa halindedir. Ayrıca 12 ünite planlanmış ve 18 ünite de karar aşamasında bulunmaktadır. Ekim 2010 itibarıyla Rusya Federasyonunda 32 adet ünite işletmede olup, bunlardan VVER-1000 tasarımı olan 4'ü Balakova'da bulunmaktadır.